

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН
 ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ЧРЕЖДЕНИЕ
 БАШКИРСКАЯ РЕСПУБЛИКАНСКАЯ ГИМНАЗИЯ ИНТЕРНАТ №1
 ИМЕНИ РАМИ ГАРИПОВА

«Рассмотрено»

Руководитель
 ШМО учителей башкирского
 языка и литературы
 ГБОУ БРГИ №1
 им. Рами Гарипова
 29 августа 2023 года

 /Р.М. Тимербулатова/

«Согласовано»

Заместитель
 директора по УВР
 ГБОУ БРГИ №1
 им. Рами Гарипова
 29 августа 2023 года

 /Л.Х. Шугаипова/

«Утверждено»

Директор
 ГБОУ БРГИ №1
 имени Рами Гарипова
 29 августа 2023 года

 /И.Р. Салихов /

Эш программаһы

Наименование учебного предмета	Основы духовно-нравственной культуры народов России
Класс	7-9 классы
Количество часов по учебному плану	1 час в неделю, всего в 7 кл. – 34, 8 кл. – 34, 9 кл. – 33 часов
Планирование составлено на основе	Федерального компонента государственного стандарта среднего общего образования; «Основы духовно-нравственной культуры народов России» Программа для общеобразовательных учебных заведений. 5-9 классы, УФА -2017. Авторский коллектив: В.Л. Бенин и др.; локальных актов БРГИ №1 имени Рами Гарипова; ФОС по Основам духовно-нравственной культуры народов России утвержденного решением МО учителей башкирского языка БРГИ №1 имени Р. Гарипова, протокол №1 от 29.08 2023 года.
Рабочую программу составила	Тимербулатова Р.М учитель БРГИ №1 имени Рами Гарипова

Аңлатма языу

“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметы курсы төп дөйөм белем биреүзәң укыу программаһы Федераль дәүләт белем биреү стандарттарының төп белем биреү структураһына ярашлы төзөлгән һәм урта белем биреү баскысындағы белем биреү процессының ойшторолошон һәм йөкмәткеһен билдәләй, укыусыларзың дөйөм мәзәниәтен формалаштырыуға, уларзың рухи-әхлаки, ижтимағи, шәхси һәм интеллектуаль үсешенә йүнәләш тотә, белем алыусыларзың һаулыктарын һаклау һәм нығытыу, укыу эшмәкәрлеген үзаллы тормошка ашырыу, ижтимағи булдыклылык, ижади һәләттәрен асыу, үз-үзен үстәрәү һәм камиллаштырыу нигеззәрен бирә.

“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметын өйрәнәү һөзөмтәһендә укыусыларзә республиканың төп халкының тарихын, мәзәниәтен өйрәнәүзәң әһәмиәте, күп милләтле донъя һәм Рәсәй шарттарында заманса карашлы шәхес өсөн мөһимлеге һақында ыңғай фекер формалаштырыла. Укыусылар дәрестәрзә республикала мәзәни-ара аралашыу, башка халыктарзың мәзәниәтен һәм донъяны танып-белеүзәң яңы инструменты буларак беренсел тәҗрибә туплайзар. Башкорт мәзәниәте донъяһы һақында белешмә бирелә, был үз сиратында укыусыларзә үз мәзәниәтен тәрәнәрәк аңлауға алып килә. Укыусылар элементар формала үз мәзәниәте тураһында башкорт телендә язма рәүештә һәм телдән, шулай ук телекоммуникация саралары ярзамында еткерә ала. Милли һәм дөйөм кешелек киммәттәрен, мәзәниәттәрзә сағыштырып өйрәнәү, үз халкын, йәшәгән ерең һәм илең менән ғорурлык, патриотлык тойғоһо формалаштырыуға, этник һәм милли булмышты аңларға ярзам итә.

“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметын өйрәнәү процесы укыусыларзың әүзем тормош позицияһын формалаштырыуға үз өләшөн индерә. Дәрестәрзә аңлайышлы һәм еңел фольклор өлгөләрә, әзәби геройзарға мөнәсәбәтендә белдерәү, ролле уйындарзә катнашыу укыусыларзы граждандык йәмғиәте ағзалары буларак үстәрә.

“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметын өйрәнәү түбәндәге һөзөмтәләрзә сағылырға тейешле:

-элементар коммуникатив компетенция формалаша, йәғни, укыусыға телдән (тыңлап аңлау (аудирование) һәм һөйләү) һәм язма (языу һәм укыу) рәүештә аралашыуға әзерлек һәм мөмкинселек булдырыла, лингвистик фекерләү кеүәһе киңәйә;

-коммуникатив мәзәниәт нигеззәре һалына, йәғни, мөмкинселеккә карап коммуникатив мәсьәләләр сиселә, аралашыуза кулланылған телмәр берәмектәрә адекват кулланыла, телмәр мәзәниәте үстәрелә, тәрбиәле һәм әзәпле аралашыу партнеры булырға өйрәтелә;

-“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметын предметына карата укыу һәм танып-белеү кызыкһыныуы, ыңғай мотивация формалаштырыла, шулай ук кәрәкле универсаль укыу эшмәкәрлеге киләһе белем биреү баскыстарына уңышлы әзерлеккә нигез булып тора.

Укыу программаһының кыскаса йөкмәткеһе

“Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметын өйрәнәү Башкортостан Республикаһы шарттарында белем һәм тәрбиә алған шәхестәң интеллектуаль һәм ижади үсешендә мөһим урын тотә. Ул түбәндәге мәсьәләләрзә хәл итеүгә йүнәлтелгән:

- укыу, эшлекле, көндәлек-көнкүреш, күңел асыу һәм ял итеү даирәләрендә аралашканда кәрәкле коммуникатив компетенция формалаша;

- аутентик текстарзы (матбуғат, нәфис әзәбиәт, реклама-белешмә, эпистоляр, коммуникация саралары) кабул итеү һәм аңлау мәзәниәте үсешә;

- төрлө аңлашылмаусанлык һәм конфликттарзы көс кулланмай хәл итеү, башка мәзәниәттәргә, телдәргә, этник һәм раса айырмалыктарына ихтирамлы һәм түземле була белеү, донъя мәзәниәтенәң айырылғыһыз бер өләшә буларак таныу һәм хөрмәт итеү кеүек тормош фәлсәфәһен аңлы рәүештә һайлаузы, мәзәниәттәр диалогы тураһында хәбәрзәр булузы, телмәр тактын формалаштыра;

- укыусыларға башкорт мазәниәтенәң үзенсәлеге, уның башка телдәр һәм мазәниәттәр менән уртақ һәм окшаш яктары тураһында белешмә бирелә.

Укыу программаһының кыскаса йөкмәткеһе белем һәм тәрбиә биреү максаттарына ярашлы языу һәм һөйләү телмәрен үстәреүгә нигезләнгән. Шулай ук укыусыларҙың кызыкһыныуҙары һәм йәш үзенсәлектәре иҫәпкә алынған.

Һәр халыҡ тарихи яктан бер бөтөн булып ойошкан ижтимағи аң структураһына, милли үзәң һәм фекерләү кеүәһенә, рухи киммәттәр иерархияһына әйә. Уларҙың аңлы йәки аңһыз рәүештә йәшәү сфераһында, үз-ара аралашыуҙа һәм һәр төрлө эшмәкәрлектә сағылышын менталитет йәки милли характер тип нарыҡлайҙар. Башкорт халкының да, үзенә генә хас милли традициялары һәм идеалдары, үз тарихы һәм тел берзәмлеге, тормош-көнкүреш һәм мазәниәт уртақлығы бар. Тап ошо сифаттар халыҡ тормошондағы ауыр һәм кризислы вақыттарҙа көслә сағылыш табып, тарихи яҙмышын языуҙа һәм үсешен билдәләүҙә мөһим роль уйнайҙар. Башкорт халкының рухи-психологик кисерештәре һәм эмоциональ хистәре музыкаль ижадында тәрән сағылыш таба. Башкорт халкының тормошто эмоциональ кабул итеүе, патриотизм, илһөйәрлек кеүек рухи киммәттәргә тоғролоғо, кунаксыйлык, киң күңеллек кеүек сифаттары, йәғни милли үзенсәлеге, менталитеты фольклорҙа, милли сәнғәттә сағылыш тапқан. Йәшәү һәм үлем, яҡшылыҡ һәм яуызлыҡ, дәрәсләк һәм яңылышыуҙар кеүек фәлсәфәүи темаларға һүз оҫталары борон-борондан мәрәжәғәт иткәндәр, замандаштарының милли рухын күтәреүгә, әхлаки деградацияларға биреләүен иҫкәртәргә, вайымһыз һәм бошмаҫлыҡ хисен бөтөрөүгә тырышкандар. Яңы шарттар һәм үзгәрештәр алдында тап милли рухка таяныу халықтың милли үзенсәлеген һаҡларға ярҙам итәсәген иҫбатлап, башкорт халкының рухи киммәттәре менән тукылған, кабатланмаҫ стилгә әйә сәнғәт әсәрҙәре һаҡында тулы мәғлүмәт бирелә.

Укыу предметы йөкмәткеһендә тәрбиәүи йүнәлеш киммәттәрен тасуирлау

“Рәсәй халыҡтары мазәниәтенәң рухи-әхлаки нигезҙәре” укыу предметын укытыуҙың һөҙөмтәләренәң берәһе булып укыусыларҙың рухи киммәттәргә үзләштерәүе тора.

Мәрхәмәтлелек – үзәңдә донъяның бер өлөшө итеп кабул итеү; рухи донъяның кағизәләрен аңлау (шәфкәтле бул, үзәң менән нисек аралашыуҙарын теләһәң, кешеләргә лә шул ук карашта бул).

Аралашыу – уның йәмғиәттәң мөһим бер тармағы, мазәниәттәң төп элементы икәнән аңлау.

Тәбиғәт – дөйөм кешелектәң бер тармағы. Тәбиғәткә һөйөү – беренсенән, уға һаҡсыл караш, икенсенән, уның матурлығы, гармонияһы, камиллығы менән һоҡланыу. Башкорт теле дәрәсләктәрендә бирелгән әзәби һәм фәнни-популяр текстар өстөндә эштәр аша тәбиғәткә карата һөйөү һәм һаҡсыл караш тәрбиәләү.

Матурлык тойғоһо – башкорт теленәң матурлығын, уның тасуирлау мөмкинлектәрен аңлау.

Дәрәсләк – фәнни танып белеүҙәң кешелек мазәниәтенәң бер өлөшө икәнән аңлау, тел донъяһына үтеп инеү, улар нигезендә ятқан законлыҡтарҙы аңлау; белемгә өстөнлөк биреү, дәрәсләктә асыҡлау, танып белеүҙәң үзенәң үзәң бер киммәт икәнән төшөнөү.

Ғаилә киммәттәре – кеше тормошонда ғаиләһенәң мөһимлеген аңлау, үз тамырҙарыңды белеү, ғаиләгә, туғандарға карата эмоциональ-позитив караш, яуаплылыҡ, ололарға, уларҙың рухи идеалдарына ихтирам хисе тәрбиәләү.

Хезмәт һәм ижад киммәттәре – кеше тормошонда хезмәттәң ролен аңлау, ойошканлыҡ, максатка ынтылышлы булыуҙы, яуаплылыҡ, үзаллылыҡ, дөйөм хезмәткә һәм әзәбиәт өлкәһендәгә хезмәткә, ижадка баһалы караш тәрбиәләү.

Граждандыҡ һәм ватансылыҡ– үзәңдә йәмғиәт, халыҡ, илдең вәкиле итеп аңлау; үз теләңдәң бөгөнгөһө һәм киләсәгә өсөн яуаплылыҡ тойғоһо тәрбиәләү; үз илеңә: уның тарихына, мазәниәтенә, тормошо һәм халкына карата кызыкһыныу уятыу.

Кешелеклелек – үзәңдә Рәсәйҙәң генә гражданы тип түгел, ә бөтә донъяның бер өлөшө итеп кабул итеү, был донъя тереклегә һәм артабанғы үсешә өсөн тыныслыҡ, хезмәттәшлек, толерантлыҡ, башка мазәниәт һәм телдәргә карата ихтирам кәрәклегенә төшөнөү.

Предмет өйрәнеүзең шәхси, предмет, метапредмет һөзөмтәләре

Укыу предметын өйрәнеүзең шәхси һөзөмтәләре:

- Тыуған илгә, уның теленә, мәзәниәтенә, тарихына һөйөү һәм хөрмәт
- Төрлө ситуацияларга йәштәштәре һәм ололар менән хезмәттәшлек күнекмәһе, конфликтлы һәм бәхәсле ситуациялардан сығыу юлын беләү
- хислелек, үзеңдә хис-тойғоларыңды аңлай һәм билдәләй беләү
- башка кешеләрҙең хис –тойғоларын аңлай һәм билдәләй беләү, уртаклаша алыу
- матурлык тойғоһо- тәбиғәт матурлығын күрә беләү, йәнле тәбиғәткә һәксыл караш
- нәфис һүзең матурлығын тоя беләү, үзеңдә телмәрәңдә камиллаштырыуға ынтылыу
- ғаилә киммәттәрен аңлау, үзеңдә яқындарыңа карата ихтирам, рәхмәт, яуаплылык тойғолары
- текст авторы менән диалог короуға кызыкһыныу, укыуға ихтыяж
- үзеңдә һәм әйләнә-тирәңдәгә кешеләрҙең кылыктарына дөрөс баһа бирәү
- мораль тәртип кағизәләрен көйләүсә этик тойғолар-намыслана, ояла беләү, ғәйебәңдә танып, ғәфү үтенәү.

Укыу предметының дөйөм (метапредмет) һөзөмтәләре булып, универсаль укыу эшмәкәрлеген (УУЭ) формалаштырыу тора

Көйләүсә УУЭ (регулятивные УУЭ)

- дәрестең темаһын һәм максатын үз аллы әйтә беләү
- укытыусы менән берлектә укыу проблемаһын сисеүзең планын төзөү
- куйылған максатка ирешәү өсөн планды тормошка ашырыу, кәрәк осракта үзеңдә эшмәкәрлегенә төзәтмәләр индерәү.
- укытыусы менән берлектә баһалау критерийзанын билдәләү һәм шуға ярашлы үзеңдә һәм иптәштәреңдә эшенә баһа бирә беләү.

Һөзөмтәлә укыу технологияһы һәм укыузағы уңыштарын баһалау технологияһы универсаль укыу эшмәкәрлеген формалаштырыу саралары булып тора

Танып беләү УУЭ

- текстағы мәғлүмәттең бөтөн төрҙәрен дә иҫәпкә алыу
- укыу төрҙәрен максатка ярашлы файзаланыу, текст менән танышыу өсөн укыу, күз йүгертеп укып сығыу, мәғлүмәт алыу өсөн укыу

ентекләп укыу

- төрлө формала бирелгән мәғлүмәтте таба беләү(тотош текст, иллюстрация, схема, таблица)
- мәғлүмәтте бер форманан икенсе формаға үзгәртә беләү(план, схема, таблица төзөү)
- һүзлектәр, белешмә материал менән файзалана беләү
- анализлай һәм синтезлай беләү
- сәбәп-һөзөмтә бәйләнештәрен урынлаштыра беләү
- фекерләй беләү

Текстар һәм уның методик аппараты, һөзөмтәлә укыу технологияһы танып-беләү УУЭ үстәрәү саралары булып тора

Коммуникатив УУЭ (коммуникативные УУД)

- телмәр ситуацияһына ярашлы үзеңдә фекерәңдә телдән әйтәү һәм язма формала бирә беләү
- телмәр сараларын төрлө коммуникатив мәсьәләләргә сисеүзә дөрөс кулланыу, телмәрҙең диалогик һәм монологик формаларын якшы беләү
- үзеңдә фекерәңдә нигезләй беләү һәм дөрөс итеп башкаларға еткерә алыу
- башкаларҙы ла ишетә һәм тыңлай беләү, уларҙың караштарын аңларға тырышыу, кәрәк булғанда үзеңдә карашыңды үзгәртә алыу
- дөйөм эшмәкәрлек барышында карар кабул итә беләү
- һорауҙар бирә беләү

Укыусыларзын белемдәрен һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Телдән яуаптарзы баһалау:

Укыусыларзын телдән һөйләмен, уның фонетик, грамматик яғы менән бер рәттән тасуири укыуы ла исәпкә алына. Телдән һорау формаһында үткәрелә торған күнегеүзәр һәр дәрестә алып барыла.

Тыңлап аңлау күнекмәләрен баһалау:

1. “тулыһынса аңланы”
2. “өлөшсә аңланы”
3. “аңламаны”

Укыусының монологик һөйләүен баһалау:

1. - тәкдим ителгән тема (рәсем, ситуация) буйынса хикәйә төзөй белһә;
 - дөрөс интонация менән, тулы, эстәлекле итеп, текстка баһа биреп, мөнәсәбәтен күрһәтеп һөйләй алһа;
 - тупас булмаған пауза хаталары ебәрелһә лә, “5”ле куйыла.
2. - айырым паузалар, 1-2 һөйләм хатаһы яһаһа;
 - укытыусы тарафынан икенән артык булмаған асыклаусы һорау бирелһә, “4” ле куйыла
3. - теманың төп йөкмәткәһен аша;
 - 4-6 һөйләү хатаһы ебәрһә;
 - укытыусы тарафынан икенән артык асыклаусы һорау бирелһә йәки укытыусы ярзамынан башка йөкмәткәһен һөйләүзе башлай(тамамлай) алмаһа, “3”лө куйыла.
4. - һөйләгәндә эзмә-эзлеклеклек һақланмаһа;
 - паузаларза теүәлһезлектәр китһә;
 - 6- нан артык һөйләм хатаһы һәм грамматик хата яһаһа, “2”ле куйыла.

Диалогик һөйләмде баһалау:

1. - тейешле темпта дөрөс интонация менән һорау куйһа;
 - әңгәмәләшенең һораузарына тулы яуап кайтарһа, “5”ле куйыла
2. - дөрөс һорау биреп, үзе лә әңгәмәләшенең һорауына яуап бирһә, ләкин һөйләү вақытында укытыусы ярзамына мохтаж булһа;
 - 2-3 һөйләм хатаһы ебәрһә, “4” ле куйыла.
3. - укытыусы ярзамында ғына һорау бирһә йәки яуап бирһә;
 - һораузар биргәндә, һүззәр һәм грамматик формалар табыуза теүәлһезлектәр ебәрһә йәки өйрәнгән теманың бер өлөшөн генә үзләштерһә;
 - 4-5 һөйләм хатаһы ебәрһә, “3” лө куйыла.
4. - әңгәмә вақытында зур ауырлык менән генә һорау бирһә;
 - һораузарға үз көсә менән яуап бирә алмаһа; - 6- нан артык хата ебәрһә, “2” ле куйыла.

Укыу предметының укыу планындағы урыны

Укыу планына ярашлы “Рәсәй халыктары мәзәниәтенең рухи-әхлаки нигеззәре” укыу предметына VII-IX кластарза азнаһына 1 сәгәт бүленгән.

Укыу процесын методик һәм матди-техник яктан тәмин итеү

1. Мультимедия компьютеры (техник талаптарға яуап биргән ноутбук);
2. Телевизор (телекоммуникация саралары, мультимедиапроектор урынына кулланыла);
3. Сканер, күсермә яһау мөмкинселеге булған лазер принтеры;

4. Даими кулланылған методик стендтар;
5. Рәсәй халыктары мәзәниәтенәң рухи-әхлаки нигеззәре буйынса күргәзмә материалдар;
6. Башкорт телендә сыққан вақытлы матбуғат төпләнмәләре, әзәби китаптар, һүзлектәр, методик кулланмалар;
7. Башкорт теле һәм әзәбиәте, мәзәниәте буйынса укытыусының шәхси методик папкалары.

Мәғлүмәти ресурстар

1. Иллюстратив материалдар

7 класс. Башкортостан Республикаһы - Рәсәй мәзәниәтенәң рухи-әхлаки үзәге.

Арсланов М.Н. «Журавлиная песнь»
Бурзянцев А.Д. «Старый уральский городок»
Давлеткильдеев К.С. «Девушка-башкирка в голубом»
Давлеткильдеев К.С. «Портрет башкира Ибрагима»
Кащеев Ф.А. «Башкирский кумыс»
Лежнев А. «Башкиры в Париже»
Лежнев А. «Поимка Салавата»
Лежнев А. «Пушкин среди башкир»
Лежнев А. «Штурм Уфы пугачевцами»
Перов В.Г. «Крестный ход на Пасху»
Ситдикова А.Х. «Башкирский мед»
Ситдикова А.Х. «Будущий батыр»
Ситдикова А.Х. «Голубые подушки»
Ситдикова А.Х. «Курай»

8 класс. Рәсәй халыктарының традицион дини киммәттәре.

Боттичелли «Рождение Венеры»
Винокуров Е. «Встреча в пути»
Глазунов И.С. «Андрей Рублев»
Гоген П. «Откуда мы? Кто мы? Куда мы идем?»
Дюрер А. «Апокалипсис»
Иванов А.А. «Явление Христа народу»
Игнатенко С.Н. «Лики»
Леонардо да Винчи «Тайная вечеря»
Лутфуллин А.Ф. «Моление о дожде»
Микеланджело «Моисей»
Микеланджело «Страшный суд»
Мухаметшин У. «Портрет Акмуллы»
Нестеров М.В. «Великий постриг»
Нестеров М.В. «Пустынник»
Нестеров М.В. «Юность Сергия Радонежского»
Нестеров М.В. «Видение отроку Варфоломею»

Нечаева Т.П. «Встреча Пугачева с Салаватом»
Нурмухаметов Р.М. «Жертвы шариата»
Рафаэль «Сикстинская мадонна»
Рембрандт Харменс ван Рейн «Возвращение блудного сына»
Рембрандт Харменс ван Рейн «Святое семейство»
Репин И.Е. «Протодьякон»
Рерих Н.К. «Идолы»
Рубенс П.П. «Вакханалия»
Ушаков С. «Спас Нерукотворный»
Ушаков С. «Троица»
Ханнанов В. «Посвящение Аксакову»
Харисов Р. «Мальчик и конь»
Харисов Р. «Урал. Каратау»

9 класс. Рэсэйзен бөгөнгө заман рухи-эхлаки мээниэте.

Арсланов А.С. «Весна на ферме»
Вучетич Е.В. «Памятник воину-освободителю»
Глазунов И.С. «Вечная Россия»
Глазунов И.С. «Гимн героям»
Греков М.Б. «Тачанка»
Давид Жак Луи «Клятва Горациев»
Дали С. «Постоянство памяти»
Дега Э. «Музыканты в оркестре»
Дейнека А.А. «Оборона Петрограда»
Делакруа Э. «Свобода, ведущая народ»
Дикс О. «Война» (триптих)
Домашников Б.Ф. «Память»
Ергалиев Ф. «Сибай»
Корин П.Д. «Александр Невский» (триптих)
Краснов С. «Послание»
Кустодиев Б.М. «Масленица»
Кустодиев Б.М. «Портрет Ф.Шаляпина»
Лосенко А.П. «Прощание Гектора с Андромахой»
Лутфуллин А.Ф. «Три женщины»
Маковский В.Е. «Свидание»
Мане Э. «Завтрак на траве»
Матисс А. «Музыка»
Матисс А. «Танец»
Меос В.Э. «Отслужили все 6 сыновей»

Моне К. «Впечатление. Восход солнца»
Моне К. «Руанский собор»
Мунк Э. «Крик»
Перов В.Г. «Тройка»
Пикассо П. «Герника»
Пикассо П. «Девочка на шаре»
Ренуар О. «Портрет артистки Ж.Самари»
Репин И.Е. «Бурлаки на Волге»
Репин И.Е. «Не ждали»
Суриков В.И. «Боярыня Морозова»
Тоидзе И.М. «Родина-мать завет»
Тропинин В.А. «Кружевница»
Тюлькин А.Э. «Голубец»
Ушаков С. «Насаждение древа государства Российского»

2. Интернет-ресурстар

2.1. Дөйөм мәғлүмәт.

<http://orkse.apkrpo.ru/> - сайт дисциплины ОРКСЭ образовательной области основ духовно-нравственной культуры народов России
<https://education.bashkortostan.ru/> - официальный сайт Министерства образования Республики Башкортостан
<http://ufa-edu.ru/> - сайт Управления образования Администрации городского округа город Уфа Республики Башкортостан
<http://www.oprf.ru> - сайт Общественной палаты
<http://www.ombudsman.gov.ru> - сайт Уполномоченного по правам человека в Российской Федерации
<http://www.artclassic.edu.ru/> – коллекция образовательных ресурсов по поиску произведений искусства по времени, стране, стилю.

2.2. Энциклопедия һәм китапханалар.

<http://www.bashenc.ru/> - Башкирская энциклопедия.
<http://ru.wikipedia.org/> - обширная энциклопедия с множеством сведений и изображений на большом количестве языков мира.
<http://www.bashculture.ru/> - История и культура Башкортостана.
<http://www.artprojekt.ru> - энциклопедия искусства – галереи, история искусства.
<http://www.smirnova.net/> - гид по музеям мира и галереям.
<http://mifolog.ru/> - подробная энциклопедия по мифологии с текстами.
<http://fashion.artyx.ru/> - «Иллюстрированная энциклопедия моды».
<http://100oper.nm.ru/> - книга «100 опер».
<http://www.cbook.ru/peoples/> - электронная энциклопедия «Народы и религии мира».
<http://witcombe.sbc.edu/ARTHLinks.html> - сайт с ресурсом ссылок по истории искусства.
<http://www.huntfor.com/arthistory/> - энциклопедия по истории изобразительных искусств.
<http://www.rsl.ru/> - сайт российской государственной библиотеки.
<http://www.eart.by.ru> - иллюстрированный словарь по искусству.
<http://www.artcyclopedia.com> - иллюстрированная энциклопедия по искусству.

<http://ccel.wheaton.edu/wwsb/> - текст Библии
<http://www.islamcivil.ru> - материалы по Исламской цивилизации
<http://experiment-opk.pravolimp.ru/lesson> - методическое обеспечение уроков по предмету «Основы православной культуры» для 4-5 кл.
(рисунки, аудио-видео-иллюстрации)
<http://www.religio.ru/> - Мир религий
<http://ww.or.ru/> - Православие в России
www.gumfak.ru - Электронная гуманитарная библиотека
www.gmir.ru - Государственный музей истории религии
<http://2berega.spb.ru/user/nizhnik65/folder/22663/> - материал (презентации, разработки уроков) по основам православной культуры
<http://muzlo.at.ua/publ/4> - анимированные истории Ветхого завета, мультсериал «Моя первая Библия»
<http://spasitel.net.ru/index.php?newsid=1019> - мультсериал «Суперкнига»
<http://www.sunhome.ru/religion> - публикации на тему религии: Буддизм, Христианство, Даосизм, Индуизм, Ислам, Иудаизм, в т.ч.

религиозные праздники

<http://rojdestvo.paskha.ru/children> - детский сайт о Рождестве
<http://parables.ru/main-17.html> - детские притчи
<http://pritchi.ru> - притчи
<http://planeta911.ru/rpt.php> - детский сайт по православию (библейские уроки, презентации, раскраски, музыка, загадки)
<http://svetoch.ucoz.ru> – основы православной веры в презентациях
<http://nezhna.com/showjournal.php?journalid=2523043&keywordid=1106329> –теги о православных праздниках
<http://www.islamdag.ru/islam-detyam> - исламские сказки, рассказы-иллюстрации
<http://www.xadis.ru/books/semya/skazki.html> - арабские сказки
<http://bogi.wmsite.ru> – история религий
<http://ariom.ru/zen-film/1083652859.html> - художественный фильм «Маленький Будда»

2.3. Коллекциялар.

<http://www.erarta.com/gallery/about-gallery/> - сайт музея Эрарта - самого крупного негосударственного музея современного искусства в России.
<http://school-collection.edu.ru/catalog/rubr/7ed38401-26b8-11da-8cd6-0800200c9a66/35/>- единая коллекция цифровых образовательных ресурсов по музыке (русской и зарубежной).

<http://jivopis.ru/gallery/>- 15 картинных галерей и биографии русских художников.
<http://onfoot.ru/>- сайт посвящен достопримечательностям Москвы.
<http://www.artussia.ru/russian/>- галерея русских и современных русских художников.
<http://rusarh.ru/>- Архитектура России.
<http://www.artlib.ru/>- сборник галерей живописи – русские художники от Иванова до Поленова.
<http://art.rin.ru/>- «Изобразительное искусство и фотография».
<http://www.art-education.ru/AE-magazine/>- электронный журнал «Педагогика искусства».
<http://www.art-education.ru/>- официальный сайт института художественного образования РАО.
<http://sobory.ru/>- «Народный каталог православной архитектуры».
<http://www.if-art.com/>- галереи живописи, фотографии и скульптур конца XIX – XX вв.
<http://www.artwoman.info/>- скульптура и живопись, посвященная, по мнению авторов, женской красоте.

<http://www.wonder.moost.ru/>- «Семь чудес света».

<http://midiclassic.narod.ru/>- «Классическая музыка» - портреты, биографии, термины.

<http://www.classical.ru/r/>- архив классической музыки в формате Real Audio.

<http://www.maestros.com/>- тексты о композиторах XX века.

<http://www.archi-tec.ru/>- статьи по истории архитектурных стилей, произведения (города, памятники, современные постройки, монастыри, храмы, дворцы и усадьбы) – по России, новости и события в архитектуре, архитектурные термины.

<http://www.belcanto.ru/>- оперное искусство.

<http://www.world-art.ru/>- коллекция живописи.

<http://e-project.redu.ru/mos/>- материалы по Московведению, фотографии Московских памятников архитектуры, архитектурный словарь, небольшие статьи по архитектурным стилям и московским архитекторам.

<http://www.wco.ru/icons/>- «Виртуальный каталог икон».

<http://www.museum-online.ru/>- online-музей живописи. Биографии и коллекции картин. <http://www.castles.narod.ru/>- сайт посвящен эпохе средневековья.

<http://www.impressionism.ru/>- сайт посвящен импрессионизму от предпосылок во французском искусстве XIX века до постимпрессионизма.

<http://www.arthistory.ru/>- история изобразительного искусства от ренессанса до модерна.

http://www.sgu.ru/rus_hist/- «Русская история в зеркале изобразительного искусства»

<http://www.wm-painting.ru/>- «Современная мировая живопись» - коллекции современной живописи по жанрам, тематике и регионам, коллекция шедевров мировой живописи.

<http://www.middleeast.org.ua/>— информационный центр "Ближний Восток" (история и культура Ближнего Востока).

<http://www.visaginat.narod.ru/>— галерея ИЗО по эпохам и стилям.

<http://www.ethnology.ru/>— сайт предоставляет доступ к Интернет-ресурсам по этнографии России.

<http://www.hellados.ru/>— мифология Древней Греции (сюжеты, герои, керамика, художественная галерея).

<http://www.abash.netfirms.com/>— абашевская игрушка (история, каталог, образцы).

<http://www.wga.hu/>— интернет-ресурсы живописи и скульптуры готики, ренессанса и барокко.

<http://www.artnet.com/>— ссылки на сайты галерей всего мира, каталог художников.

<http://www.tvkultura.ru/>— сайт телеканала «Культура».

<http://www.russianculture.ru/>— портал «Культура России».

<http://www.cultradio.ru/>— сайт радио «Культура».

<http://www.cultcorp.ru/>— Государственная телевизионная и радиовещательная компания «Культура».

<http://www.guelman.ru/culture/>— информационное агентство «Культура».

<http://www.rosculture.ru/>— сайт Федерального агентства по культуре и кинематографии. <http://www.grammar.ru/>— культура письменной речи.

3. Өзәбиәт исеMLEге

1. Абдулатипов, Р.Г. Мой башкирский народ [Текст] / Р. Г. Абдулатипов. – Уфа: Китап, 2007. – 190 с.
2. Абжанов, Х.М. Казахстан и тюркский мир: фундаментальная история и методология [Текст] / Х.М. Абжанов. – Петропавловск: Полиграфия, 2011. – 363 с.
3. Агарина, И.Ю. Русское мистическое сектанство XVIII – начала XXI в. Исторический и социально-психологический аспекты [Электронный ресурс]: монография/ Гагарина И.Ю. – МОСКВА: Московский гуманитарный университет, 2012. – 280 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/14529.html>.

4. Аджи, М. Европа, тюрки. Великая Степь [Текст] / Мурат Аджи. – Москва: АСТ, 2007. – 476 с.
5. Акбузат: башкирский эпос [Текст] / пер. Ф. Черепанова; граф. А. Терегулов. – Уфа: Инеш, 2015. – 127 с.
6. Алдырханова, А. Р. Салават Юлаев – гордость народа. Жизнь и творчество С. Юлаева [Текст]: пособие для учителей: на баш. яз. / А. Р. Алдырханова. – Уфа: Китап, 2009. – 204 с.
7. Альдебиль, М.Ф. Жилища народов мира: маленькая энциклопедия [Текст] / М.Ф. Альдебиль, Ю.Е. Березкин. – Калининград: Янтарный сказ, 2002. – 48 с.
8. Альдебиль, М.Ф. Народы мира [Текст]: учебное пособие для средней школы / М.Ф. Альдебиль. – Санкт-Петербург: Лань, 1997. – 318с.
9. Арсланова И.А. Башкирская кухня. Уфа, 1992.
10. Археологическая карта Башкирии [Текст] / [Б.Б. Агеев, С.М. Васюткин, И.Б. Васильев и др.; Башк. филиал, Ин-т истории, яз. и литературы [и др.]. – МОСКВА: Наука, 1976. – 263 с.
11. Асфандияров А.З. Любезные Вы мои. Уфа: Китап, 1992.
12. Асфандияров А.З. История сел и деревень Башкортостана в 12 т. Уфа: Китап. 1990-2001.
13. Афонькин, С.Ю. Народы России [Текст] / С.Ю.Афонькин, Л.В.Макарова. – Санкт-Петербург: БКК, 2013. – 95 с.
14. Байтенова, Н.Ж. Религия как социокультурный феномен. Религиоведческий дискурс [Электронный ресурс]: учебное пособие / Байтенова Н.Ж., Демеуова А.А. – Алматы: Казахский национальный университет им. аль-Фараби, 2014. – 138 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/58738.html>. – Дата обращения: 20.04.2017.
15. Барыкина, Г.А. Эстетическая культура и духовные ценности студенческой молодежи [Текст]: монография / Г.А. Барыкина, Д.М. Азаматов. – Уфа: РИЦ БашГУ, 2007. – 167 с.
16. Баширов, Я.А. Новый взгляд на историю народов Урала и Поволжья [Текст] / Я. А. Баширов. – Уфа: Полиграфдизайн, 2013. – 240 с.
17. Башкирские народные сказки и легенды [Текст]: (в кратком изложении): кн. для чтения / рук. проекта Э.В. Сайтбатов. – Уфа: Маленький гений Башкортостана, 2008. – 62 с.
18. Башкирские сказки и легенды [Текст] / Сост. Ю.А.Андрианов. – Уфа: Китап, 1996. – 208 с.
19. Белов, А.В. Не делай себе кумира [Текст]: беседы о религии и знании / А.В. Белов. – Москва: Молодая гвардия, 1984. – 175 с.
20. Бенин, В.Л. Очерки культуры народов Башкортостана [Текст]: учебное пособие / В.Л. Бенин. – Уфа: Изд-во БГПУ, 2006. – 235 с.
21. Библиотеки и музеи – гаранты цивилизованного общества [Электронный ресурс]: сборник лекций / Н.О. Александрова и др. – Челябинск: Челябинский государственный институт культуры, 2007. – 217 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/56391.html>. – Дата обращения: 19.04.2017.
22. Ботякова, О.А. Этнография для дошкольников: народы России. Обычаи. Фольклор: наглядно-методическое пособие [Текст] / О.А. Ботякова. – Санкт-Петербург: Детство-пресс, 2014. – 32 с.
23. Буканова, Р.Г. Башкиры в трудах русских ученых и исследователей [Текст] / Р.Г. Буканова, В.Н. Фешкин. – Уфа: Китап, 2007. – 319 с.
24. Бурангулов, М.А. Завещание сээсна: Народное творчество и фольклористы, свадебные обряды, старинные песни и легенды, кубаиры [Текст] / М.А. Бурангулов. – Уфа: Китап, 1994. – 352 с.
25. Бусунов, А.М. Духовное наследие народов Башкортостана [Текст] учеб. пособие / А.М.Бусунов. – Уфа: Китап, 2013. – 168 с.
26. Буракаева М.С. Уроки жизни. Книга для чтения по семейному воспитанию. Уфа: Китап, 2012.
27. Валеев Д.Ж. Нравственная культура башкирского народа: прошлое и настоящее. Уфа: Изд-во БГУ, 1989.
28. Валеев Д.Ж. Путь к истине. Уфа: Китап, 2007.
29. Варламов, А.Н. Мария и Вера [Текст]: сборник / А.Н.Варламов. – Москва: ЭКСМО, 2014. – 317 с.
30. Васильева, И.Г. Российское государство и религии (1917-1920-е годы) [Текст] / И.Г. Васильева. – Уфа: УГНТУ, 1998. – 255 с.

31. Вейс, Г. Загадка великой культуры: Россия, X-XX вв. [Текст] / Г. Вейс. – Москва: ЭКСМО, 2005. – 143 с.
32. Владышевская, Т.Ф. Музыкальная культура Древней Руси [Электронный ресурс] / Т.Ф. Владышевская. – Москва: Знак, 2006. – 472 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/15874.html>. - Дата обращения: 198.04.2017.
33. Галин, С. А. История и народная поэзия [Текст] / С.А. Галин. – Уфа: Китап, 1996. – 285 с.
34. Галин, С.А. Культура Башкортостана [Текст]: учеб. для 9 кл. / С.А.Галин, Г.С.Галина, Ф.Т.Кузбеков и др. – Уфа: Китап, 2004. – 311 с.
35. Галин, С.А. Башкирский народный эпос [Текст]: учеб. пособие / С.А. Галин. – Уфа: Аэрокосмос и ноосфера, 2004. – 319 с.
36. Галин, С.А. Культура Башкортостана [Текст]: учебник-хрестоматия для 7 класса / С.А. Галин и др. – 3-е изд. – Уфа: Китап, 2010. – 215 с.
37. Гарбуз, А.В. Современная художественная культура Башкортостана: живопись, поэзия, музыка [Текст] / А.В. Гарбуз.— Уфа: Гилем, 2007. – 165 с.
38. Горшкова, Н.Д. Основы духовно-нравственной культуры народов России. Дидактический материал [Электронный ресурс]: учебное пособие / Н.Д.Горшкова, Л.М.Оробец. – Новосибирск: Новосибирский государственный технический университет, 2013. – 76 с.
39. Губин, А.И. Традиции и обычаи народов мира [Текст] / А.И.Губин. – Москва: Мир книги, 2008. – 191 с.
40. Галяутдинов И.Г. Башкирские народные детские игры. Уфа: Китап, 2002.
41. Данилко, Е.С. Народы России [Текст] / Е.С. Данилко. – Москва: Росмэн, 2015. – 80 с.
42. Демин, А.С. Древнерусская литература [Электронный ресурс]: учебное пособие / А.С.Демин, О.В.Гладкова, Е.А.Бучилина. – Москва: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, 2000. – 112 с.
43. Древняя Русь и славяне: [Сборник статей] [Текст] / Т.В. Николаева. – Москва: Наука, 1978. – 447 с.
44. Духовно-нравственные ценности в формировании современного человека [Текст]: монография / О.А. Павловская и др. – Минск: Белорусская наука, 2011. – 451 с.
45. Жигульский, К. Праздник и культура: Праздники старые и новые. Размышления социолога [Текст] / К.Жигульский. – Москва: Прогресс, 1985. – 336 с.
46. Жуковская, Н.Л. Народы России [Текст] / Н.Л. Жуковская. – Москва: Росмэн-Пресс, 2008. – 99 с.
47. Жуковская, Н.Л. Судьба кочевой культуры: Рассказы о Монголии и монголах [Текст] / Н.Л. Жуковская. – Москва: Наука, 1990. – 110 с.
48. Журавлев, А.Л. Нравственно-психологическая регуляция экономической активности [Текст] / А.Л. Журавлев, А.Б. Купрейченко. – Москва: Институт психологии РАН, 2003. – 436 с.
49. Иванов, Е.В. Новый год и Рождество в открытках [Текст] / Е.В. Иванов. – Санкт-Петербург: Искусство – Санкт-Петербург, 2000. – 333 с.
50. Историко-этнографические исследования по фольклору: сборник статей [Текст] / В.Я. Петрухин. – Москва, 1994. – 276 с.
51. Историогенез и современное состояние российского менталитета [Электронный ресурс] / Н.Л. Александрова и др. – Москва: Институт психологии РАН, 2015. – 480 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/51918.html>.
52. История культуры Башкортостана [Текст]: хрестоматия для студентов 1-3-х курсов педвузов РБ / Авт. сост. С.А. Халфин. – Стерлитамак: СГПА, 2006. – 342 с.
53. Историко-культурный энциклопедический атлас Республики Башкортостан. Москва-Уфа: Изд. Ферия, 2007.
54. Ишмуратов, Х.Х. История культуры Башкортостана [Текст]: Учеб.-метод. комплект / Х.Х. Ишмуратов, С.А. Халфин. – Уфа: ДизайнПолиграфСервис, 2003. – 73 с.
55. Кабузан, В.М. Народы России в XVIII веке: численность и этнический состав [Текст] / В. М. Кабузан. – Москва: Наука, 1990. – 256 с.
56. Калимуллин Б.Г. Архитектурные памятники Башкирии. Уфа, 1969.

57. Капица, Ф.С. Славянские традиционные верования, праздники и ритуалы [Текст]: справочник / Ф.С. Капица. – Москва: Флинта: Наука, 2000. – 215 с.
58. Каплан, Н.И. Народное декоративно-прикладное искусство Крайнего Севера и Дальнего Востока [Текст]: книга для учащихся / Н.И. Каплан. – Москва: Просвещение, 1980. – 125 с.
59. Каримов, К.К. Культура Башкортостана (1917-2000) [Текст] : учеб. пособие / К.К. Каримов. – Уфа: Гилем, 2006. – 146 с.
60. Кашапова, З. Любимый край [Текст]: методическое пособие / З. Кашапова. – Уфа: РИО РУНМЦ МО РБ, 2008. – 47 с.
61. Китиков, А.Е. Пословицы и поговорки финно-угорских народов [Текст] / А.Е. Китиков. – Йошкар-Ола: Марийское кн. изд-во, 2004. – 336 с.
62. Короткова, М.В. Изучение повседневной культуры России в музее и школе [Электронный ресурс]: методическое пособие / М.В. Короткова. – Москва: Прометей, 2013. – 294 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/23987.html>.
63. Куабеков, Ф.Т. История культуры башкир [Текст] / Ф.Т. Куабеков. – Уфа: Китап, 1997. – 128 с.
64. Кузеев Р.Г. Башкирские шэжэре. Уфа, 1960.
65. Кузеев Р.Г. Этнография башкирского народа. Уфа, 1978.
66. Культура Башкортостана [Текст] учебник для 10 класса / колл. авт. С.А. Галин и др.; под общей ред. С.А.Галина. – Уфа: Китап, 2009. – 204с.
67. Культура Башкортостана [Текст]: [Учеб.-справ. пособие для учащихся 9 кл. / Ред.-сост. В.С. Мавлетов. – Уфа: Уфим. полиграфкомбинат, 2003. – 112 с.
68. Культура Башкортостана [Текст]: Люди. События. Факты / отв. ред. А. Якупов; авт.-сост. Ф. Фаткуллин. – Уфа: Слово, 2006. – 72 с.
69. Культура Башкортостана [Текст]: учеб. для 8 кл. / С.А. Галин, Г.С. Галина, Ф.Т. Кузбеков и др. – 2-е изд. – Уфа: Китап, 2007. - 261 с.: ил.
70. Культура Башкортостана.[Текст]: учеб. для 7 кл. / С.А. Галин, Г.С. Галина, Ф.Т.Кузбеков [и др.]. – 2-е изд. – Уфа: Китап, 2006. – 216 с.
71. Культура народов Башкортостана [Текст]: Программа и метод. рек. для студ. / Сост.: Е.Д. Жукова, О.П. Хорошавцева, И.Н. Идрисова. – Уфа: БГПУ, 2003. – 44 с.
72. Культура народов Башкортостана: С древнейших времен до современности [Текст] / Авт.-сост. С.Г. Синенко; под общ. ред. М.В. Зайнуллина. – Уфа, 1999. – 136 с.
73. Культура народов Башкортостана: словарь-справочник для учащихся средних и специальных заведений [Текст] / Автор-составитель С.Г. Синенко; под общей редакцией М.В. Зайнуллина. – Уфа: уфимский полиграфкомбинат, 2003. – 175 с.
74. Культура народов Южного Урала: традиции, быт, образ жизни [Текст] / ответственный редактор И.Ф. Галигузов. – Магнитогорск: Магнитогорский центр национальных культур, 2002. – 116 с.
75. Кунафин, Г.С. Культура Башкортостана и башкирская литература XIX-начала XX века [Текст]: учеб. пособие / Г.С. Кунафин. – Уфа: Китап, 2006. – 276 с.
76. Кучерена, А.Г. Гражданское общество в России. Проблемы становления и развития [Электронный ресурс]: учебное пособие / А.Г. Кучерена, Ю.А. Дмитриев. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 255 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/34450.html>.
77. Лосева, О.В. Жития русских святых в составе древнерусских Прологов XII – первой трети XV веков [Электронный ресурс] / Лосева О.В. – Москва: Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 472 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/15098.html>.
78. Лысак, И.В. Патриотизм. Отжившая ценность или актуальный тренд? [Электронный ресурс] / Лысак И.В., Наливайченко И.В. – Таганрог: Южный федеральный университет, 2013. – 120 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/23594.html>.
79. Мавлетов, В.С. Родной Башкортостан [Текст]: Учеб. для 5 кл. / В.С. Мавлетов. – Уфа: Уфим. полиграфкомбинат, 2003. – 112 с.

80. Мавлетова, В.С. История и культура Башкортостана [Текст]: Хрестоматия / В.С. Мавлетов. – Уфа: Уфимский Полиграфкомбинат, 2004. – 383 с.
81. Мажитов, Н.А. Сокровища древней Уфы [Текст]: альбом / Н.А. Мажитов, Ф.А. Сунгатов, А.Н. Султанова; пер. на англ. яз. Б.Т. Ганеева; фото В.Н. Алексеева, Ф.А. Сунгатова. – Уфа: Башкортостан, 2008. – 112 с.: цв.ил.
82. Мажитов Н.А., Султанова А.Н. История Башкортостана с древнейших времен до XVI в. Уфа: Китап, 1994.
83. Маньковская, Н.Б. Современное искусство как феномен техногенной цивилизации [Электронный ресурс] / Маньковская Н.Б., Бычков В.В. – Москва: Всероссийский государственный университет кинематографии имени С.А. Герасимова (ВГИК), 2011. – 208 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/30638.html>.
84. Мировые культы и ритуалы. Могущество и сила древних [Электронный ресурс]. – Москва: РИПОЛ классик, 2011. – 304 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/37636.html>.
85. Мировые религии / М-во культуры Рос. Федерации. – М.: Приор, 1998. – 480 с.
86. Мнакацаян, М.О. Культуры. Этнос. Нации: размышления об истоках и природе национальной общности: монография [Текст] / М.О. Мнакацаян. – Москва: МГИМО – Университ, 2005. – 350 с.
87. Мокшин, Н.Ф. Религиозные верования мордвы [Текст] / Н.Ф. Мокшин. – 2-е изд., доп. и перераб. – Саранск: Мордовское кн. изд-во, 1998. – 246 с.
88. Молодежь современной России. Альтернативы выбора духовных и нравственных убеждений [Электронный ресурс]: сборник статей / О.В. Агошкова [и др.]. – Москва: Институт научной информации по общественным наукам РАН, 2010. – 264 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/22496.html>.
89. Мубинова, З.Ф. История культуры Башкортостана [Текст]: Тесты и тест. задания / З.Ф. Мубинова ; М-во образ.РФ; БГПИ; БГУ. – Уфа, 2000. – 103 с.
90. Мухаметшин, Ю.Г. Усадьба тюркских народов: сельское жилище татар Поволжья и Урала (конец XIX- начало XX вв.) [Текст] / Ю.Г. Мухаметшин, Н.А. Халиков. – Петропавловск: Полиграфия, 2011. – 358 с.: ил. – (Современная технология)
91. Нагаева, Л.М. Башкирские народные праздники, обряды и обычаи [Текст] / Л.М. Нагаева. – Уфа: Китап, 1999. – 160 с.: ил.
92. Надеева, М.И. Духовные ценности христианства [Электронный ресурс]: монография / Надеева М.И. – Казань: Казанский национальный исследовательский технологический университет, 2013. – 308 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/61969.html>.
93. Народы и религии мира [Текст]: энциклопедия. – М.: Большая рос. энцикл., 1999. – 928 с.: ил.
94. Народы России: праздники, обычаи, обряды [Текст] / [М.М. Бронштейн и др.; сост. Е. В. Широнина]. – Москва: Росмэн, 2016. – 96 с.: цв. ил.
95. Народы субъектов России, проживающие в Башкортостане [Текст] / [сост.: В.Х. Азнаев, Т.Н. Сагитов , Г.Г. Галимова и др.]. – Уфа, 2013. – 103 с.
96. Нурмухаметов М.В. Воспитание на личном примере (на баш. яз.). Уфа: Китап, 2007.
97. Обрядовые песни русской свадьбы Сибири [Текст] / сост. Р.П. Потанина. – Новосибирск: Наука, 1981. – 319 с.
98. Оськина, И. Башкортостан. Культура и искусство [Текст] / Авт.-сост. Оськина Ирина. – Уфа: Б.и., 2000.-43 с.
99. Петрухин, В.Я. Славяне [Текст]: учеб. пособие для доп. образования / В.Я. Петрухин. – Москва: РОСМЭН, 1999. – 111 с.
100. Померанц, Г. Великие религии мира [Текст] / Г. Померанц, З. Миркина. – СПб.: ПЕР СЭ, 2001. – 280 с.
101. Праздники народов России: Энциклопедия [Текст]. – Москва: РОСМЭН-ПРЕСС, 2002. – 103 с.
102. Проблемы преподавания и изучения истории и культуры народов Башкортостана в средних общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях [Текст]: программа регион. науч.-практ. конф. г.Белебей, 4 марта 2004 г.- Уфа: Вост. ун-т, 2004. – 7 с.(ЮБ)

103. Радугин, А.А. Введение в религиоведение: теория, история и современные религии [Текст]: курс лекций / А.А. Радугин.— М.: Центр, 1997. – 237 с. – (Alma mater).
104. Религии народов современной России [Текст]: словарь: А – Я / Рос. независимый ин-т соц.и нац. проблем. – Москва: Республика, 1999. – 624 с.
105. Руденко, С.И. Башкиры: исторические этнографические очерки [Текст] / С.И. Руденко. – Уфа: Китап, 2006. – 376 с.: ил.
106. Рыбаков, Б.А. Язычество древних славян [Электронный ресурс] / Рыбаков Б.А. – Москва: Академический Проект, 2013. – 640 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/36668.html>.
107. Салават-батыр навечно в памяти народной [Текст] / Сост. И.М. Гвоздикова и др. – Уфа: Китап, 2004. – 408 с.
108. Салихов, Г.Г. Человек в картине мира башкир: Соц.-философ. анализ [Текст]: монография / Г.Г. Салихов. – Уфа: РИЦ БашГУ, 2007.
109. Седов, В.В. Древнерусская народность. Историко-археологическое исследование [Электронный ресурс] / Седов В.В. – Москва: Языки русской культуры, 1999. – 319 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/14990.html>.
110. Седов, В.В. Избранные труды. Славяне. Историко-археологическое исследование. Древнерусская народность. Историко-археологическое исследование [Электронный ресурс] / Седов В.В. – Москва: Знак, 2005. – 944 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/15184.html>.
111. Семенова, Н.В. В родном краю [Текст]: Учеб. пособие для 1 кл. / Н.В. Семенова.- Уфа: Эдвис, 2002. – 95 с.
112. Синова, И.В. Государственные праздники России: справочник школьника [Текст] / И.В. Синова. – Санкт-Петербург: Литера, 2007. – 94 с.: ил.
113. Славяне Башкортостана: сборник статей [Текст] / ответственный редактор А.Р. Хабибуллина. – Уфа: МГОПУ, 2005. – 90 с.: ил.
114. Славяне и Русь: Проблемы и идеи [Текст]: концепции, рожденные трехвековой полемикой, в хрестоматийном изложении / Сост. А.Г. Кузьмин ; Отв.ред. А.Ф. Киселев. – 3-е изд. – Москва: Наука, 1999. – 484 с.
115. Соколов, А. О христианской вере и Отечестве [Текст] / А. Соколов. – Нижний Новгород: Кварц, 2014. – 87 с.: цв.ил.
116. Сувков, Б.Ф. Русская культура: новый курс: духовные процессы в России в условиях демократических реформ. Философия и культура гуманизма на современном этапе [Текст] / Б.Ф. Сувков. – Москва: Наука, 1996. – 334с.
117. Сулейманов, А.М. Башкирские народные бытовые сказки [Текст]: Сюжетный репертуар и поэтика / А.М. Сулейманов.— М.: Наука, 1994. – 224 с.
118. Сулова, С.В. История костюма тюркских народов: этнографическое исследование татарской народной одежды [Текст] / С.В. Сулова. – Астана: Сарыарка, 2011. – 280 с.: ил. – (Современная тюркология).
119. Таган, Г. Этнографические заметки о башкирах и других тюркских народах [Текст] / Г. Таган. – Уфа: Гилем, 2005. – 159 с.
120. Тишков, В.А. Народы России. Энциклопедия [Электронный ресурс] / В.А. Тишков. – Москва: Большая российская энциклопедия, 1994. – 479 с. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1224539/>.
121. Традиции и современность в культуре народов [Текст] : Материалы науч.-практ. конф. "Культурное наследие народов Башкортостана: опыт, теория, практика" / Уфим. науч. центр РАН; Центр этнологических исслед.; М-во культуры ; Центр народного творчества. – Уфа: Гилем, 1999. – 123 с.
122. Тузов, Н.В. Религиоведение [Электронный ресурс]: учебное пособие / Тузов Н.В. – Москва: Палеотип, 2006. – 260 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/10243.html>.
123. Тухтаметов, Ф.Т. Обычное право тюркоязычных народов России [Текст] / Ф.Т. Тухтаметов, М.Ф. Тухтаметова. – Уфа: Восточный университет, 2007. – 172 с.

124. Тюрки Башкортостана [Текст]: материалы круглого стола "Развитие народного творчества тюркских народов" / Министерство культуры и нац. политики РБ; отв. ред. А.Р. Хабибуллина. – Уфа: МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2005. – 49 с.
125. Устное народное творчество. Предания и легенды (по Ф.А. Надршиной) [Текст] // История культуры Башкортостана. – Уфа: УГАЭС, 2006. – С. 17-30.
126. Финно-угорские народы России [Текст] / НИИ гуманитарных наук при Правительстве Республики Мордовия ; [редкол.: В.А. Юрченков (отв. ред.) и др.]. – Саранск: НИИ гуманитарных наук при Правительстве РМ, 2016. – 864 с.
127. Халфин, С.А. История культуры Башкортостана [Текст]: хрестоматия / С.А. Халфин. – 4-е , изд., доп. – Уфа: УГАЭС, 2010. – 323 с.
128. Хамматова, С.А. Формирование духовно-нравственных ценностей учащейся молодежи в многонациональном обществе [Текст]: монография / С.А. Хамматова ; науч. ред. М. Г. Тайчинов. – Уфа: РИО РУНМЦ МО РБ, 2009. – 344 с.
129. Хисамитдинова, Ф. Г. История и культура Башкортостана [Текст]: учеб. пособие для учащихся сред. спец. учеб. заведений / Ф.Г. Хисамитдинова, З.Г. Ураксин. – 2-е изд., испр. и доп. – Уфа: Гилем, 2003. – 280 с.
130. Хисамитдинова, Ф.Г. Родной Башкортостан: научно-популярное издание по курсу «История, литература и культура Башкортостана» [Текст] / Ф.Г. Хисамитдинова, З.Я. Шарипова, А.Г. Нагаева; Министерство народного образования Башкортостана. – Уфа: Сонино, 1992. – 300с.: ил.
131. Хусаинова, А.А. Культура народов Башкортостана: Фольклорные праздники как средство приобщения детей к культуре народов Башкортостана [Текст] / А.А. Хусаинова, Э.С. Гайнитдинова. – Ч.1. – Уфа, 2001. – 85 с.
132. Фахретдинов Р. Наставления. Уфа: Китап, 2006.
133. Шакуров Р.З. Страна поющих журавлей. Статьи и очерки о башкирском фольклоре, музыкальных инструментах, о народных певцах и музыкантах. Уфа: Китап, 1996.
134. Шакурова, Ф.А. Кочевое наследие в истории и культуре Башкортостана [Текст] / Ф.А. Шакурова. – Уфа: МГГУ им. М.А. Шолохова, 2009. – 199 с.
135. Шарипов, Р.Г. Менталитет древних тюрков [Текст]: философско-мировозренческий очерк / Р.Г Шарипов ; АН РБ. – Уфа: Гилем, 2002. – 116 с.
136. Шердаков, В.Н. Иллюзия добра. Моральные ценности и религиозная вера [Текст] / В.Н. Шердаков. – Москва: Политиздат, 1982. – 287 с.
137. Юдин, А.В. Русская народная духовная культура: учебное пособие для вузов. [Текст]. – Москва: высшая школа, 1999. – 331 с. – (История и теория мировой культуры).
138. Якунин В.И. Социальное партнерство государства и религиозных организаций [Электронный ресурс]: монография Якунин В.И., Сулакшин С.С., Симонов В.В. – Москва: Научный эксперт, 2009. – 232 с. – Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/5706.html>.
139. Янгузин, Р.З. Коренные народы России. Башкиры [Текст] / Р.З. Янгузин, Ф.Г. Хисамитдинова. – Уфа: Китап, 2007. – 351 с.: ил.

Календарь-тематик планлаштырыу

7 класс

№	Бүлек атамаһы, дәрес темаһы Тема	Сәғәт һаны	Уҡыусыларҙың эшмәкәрлек төрҙәре	Үткәреле ү ваҡыты планл	Үткәрелеу ваҡыты факт	Өй эше
---	-------------------------------------	------------	---------------------------------	-------------------------	-----------------------	--------

Башкортостан халыктары мәзәниәтенең рухи-әхлаки сығанактары (7 с.)					
1	Шүлгәнташ мәмерйәһе	1	Р.Шәкүр “Сынрау торналар иле” китабы буйынса әзерләнергә	1-9 /09	Шүлгәнташ тураһында легенда, һүрәт йәки мәғлүмәт әзерләргә
2	Аркайым серзәре	1	“Аманат”, “Ватандаш” журналдарынан, интернет селтәренән карарға	11-16/09	Аркайымдың макетын эшләргә
3	Башкорттар тураһында боронғо тарихи сығанактар	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы, башкорт халык ижады китаптарынан мәғлүмәт тупларға	18-23/09	Легендаларҙы язып килергә
4	Шәжәрә - тарихи-әзәби комарткы	1	Р. Кузеев “Башкирские шежере” китабын өйрәнергә	25-30/09	Шәжәрәнде төзөргә
5	“Урал батыр” эпосы – донъя әзәбиәте хазинаһы.	1	“Урал батыр” эпосын укырға	2-7/10	Эпостан окшаған өзөктәр әзерләргә
6	Башкорт эпостары һәм тарихи йырҙары	1	“Башкорттоң йөз йыры”, башкорт халык ижады китаптарын карарға	9-14/10	Тарихи йырҙарҙың легендалары һәм эпостар буйынса ижади эш
7	С. Юлаев – милли герой	1	С.Юлаев энциклопедияһы буйынса әзерләнергә	16-21/10	С.Юлаевка арнап проект эшен эшләргә
Башкортостан халыктарының традицион мәзәниәте(11 с.)					
8	Йылкысылык. Малсылык	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы, “Аманат” журналынан карарға	23-27/10	Йылкы малы тураһында мәғлүмәттәр тупларға
9	Урмансылык. Һунарсылык. Балыксылык	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы, башкорт халык ижады китаптарынан әзерләнергә	7-11/11	Һунарсылык тураһында әкиәт, легенда, йыр язып алырға

10	Игенселек. Солоксолок	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы буйынса эзерләнергә	13-18/11		Башкорт балы тураһында проект эше эшләргә
11	Нағыш фәлсәфәһе һәм серзәре	1	С.Шитова “Башкирская национальная одежда” китабын, М.Кәримдең “Сигеү сигә кыззар” шиғырын өйрәнергә	20-25/11		Башкорт орнаменттарын төшөрөргә
12	Кейем тегеү һәм уны бизәү	1	С.Шитова “Башкирская народная одежда”	27/11-2/12		Заманса кейем өлгөһөн эзерләргә
13	Йорт йыһаздары эшләү. Хезмәт байрамдары	1	“Тамаша”, “Ватандаш”, “Башкортостан кызы” журналдары	4-9/12		“Хыялымдағы өйөм” темаһына ижади эш
14	Контроль эш. Башкорт халкының матди комарткыһы.	1		11-16/12		Үтелгәндәрзе кабатларға.
15	Хаталар өстөндә эш. Үтелгәндәрзе кабатлау.	1	Башкорт халык ижады китаптарынан эзерләнергә	18-23/12		Башкорт сәсәндәре тураһында мәғлүмәт тушларға
16	Башкорт сәсәндәре	1	С.Галин “Тел аскысы халыкта”, М.Буранғолов “Сәсән аманаты” китаптарынан эзерләнергә	25-28/12		Кобайыр ижад итергә
17	Башкорт легендалары	1	Башкорт халык ижады китаптарынан эзерләнергә	9-13/01		Тыуған як легендаларын язырға
18	Тәүге мәктәптәр, дәрәсләктәр, уқытыусылар	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы буйынса эзерләнергә	15-20/01		Тәүге уқытыусың тураһында язырға
Башкортостандың бөгөнгө заман мазәни традициялары (16)						

19 20	Өфө – боронго кала	2	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы, “Киске Өфө” гэзите буйынса эзерлэнэргэ	22-27/01 29/01-3/02	Өфө тураһында легендалар язырға “Өфөнөң киләсэген нисек күрэм” темаһына проект эшлэргэ
21 22 23	Башкортостан рэссамдары	3	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы буйынса эзерлэнэргэ	5-10/02 12-17/02 19-24/02	К.Дәүләткилдиев тураһында мәғлүмәт тушларға Ә.Лотфуллин картиналары буйынса ижади эш “Яраткан картинам” темаһына мини- инша язырға
24 25 26 27	Башкортостан тураһындағы әсәрзәр	4	“Башкирия в русской литературе” күп томлыктарын карауға	26/02-2/03 4-9/03 11-16/03 18-22/03	А.Пушкин “Капитан кызы” әсәрәнән өзөктәр уқырға Л.Толстой “Кешегә күпме ер кәрәк?” хикәйәһен уқырға Н.Крашенинников “Әмилә” әсәрәнән өзөктәр уқырға Башкортостан тураһында татар,

						казак шағирзары әсәрзәрен өйрәнергә һ.б.
28 29	Башкортостанда театр сәнғәте	2	“Башкортостан” энциклопедияһы әзерләнергә кыскаса буйынса	1-6/04 8-13/04		Башкортостан театрзари тураһында язырға “Яраткан актерым” темаһына проект эше эшләргә
30	Башкортостанда кино сәнғәте	1	“Киске Өфө” гәзите, интернет селтәре материалдарын карарға	15-20/04		“Еңмеш” фильмы буйынса ижади эш
31	Башкортостанда архитектура	1	Б.Кәлимуллин “Каруанһарай” китабы буйынса әзерләнергә	22-27/04		Каруанһарай тураһында һүрәт йәки шиғыр әзерләргә
32	Башкортостандың музыкаль сәнғәте	1	“Башкортостан” энциклопедияһы әзерләнергә кыскаса буйынса	29/04-4/05		“Яраткан йырсым” темаһына ижади портрет
33	Башкортостанда хореография	1	“Башкорт бейеүзәре” китабы, “Танцы народов мира” видеоязмаһы буйынса әзерләнергә	6-11/05		Башкорт бейеүзәре тураһында мәғлүмәт әзерләргә
34	Үтелгәндәрзе кабатлау. Башкортостандың рухи донъяһы.	1		13-24/05		Топонимик легендалар язырға

№	Бүлек атамаһы, дәрес темаһы Тема	Сәғәт һаны	Укыусыларҙың эшмәкәрлек төрҙәре	Үткәрелеу вакыты планл	Үткәрелеу вакыты факт	Өй эше
Башкортостан халыктарының дини ышаныулары(10 с.)						
1	Дин тураһында төшөнсә	1	Интернет селтәре мәғлүмәттәре менән эш	1-9/09		Фетишизм, тотемизм, анимизм, шаманизмға миҫалдар язырға йә һүрәт төшөрөр
2	Донъя тарихындағы һәм бөгөнгө төп дини йүнәлештәр.	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы буйынса эш	11-16/09		Донъя диндәре тураһында мәғлүмәт тупларға
3 4	Зороастризм. Буддизм. Иудаизм.Христианлык.	2	“Урал батыр” эпосында боронғо дини тәғлимәттәр. Йософ, Ибраһим, Ғайса пәйғәмбәрҙәр, Мәрийәм ана тураһында легендалар	18-23/09 25/09- 30/09		Башкорт халык ижадында зороастризм элементтарын билдәләргә Христиан дине йолалары тураһында ижади эш эшләргә
5 6	Башкорттарҙың боронғо дине. Тотемизм. Шаманизм.	2	Әхмәт Ибн-Фазлан язмалары А.Инан “Башкорттарҙа шаманизм”, башкорт халык ижады китаптары	2-7/10 9-14 /10		Башкорт халкының исламға тиклемге ышаныулары тураһында язырға Башкорт тотемдары менән бәйлә исемдәр, йолалар, легендалар язырға
7	Ислам	1	Ислам дине йолалары тураһында китаптар	16-21/10		Ислам дине тураһында проект эше эшләргә
8 9	Башкортостанда дини мифтар, археологик комарткылар	2	Күгәрсен, Шишмә райондарында урынлашкан боронғо кәшәнәләр, Өүлиә тауҙары, шишмәләре хақында мәғлүмәттәр	23-27/10 7-11/11		Хөсәйенбәк, Бәндәбикә кәшәнәләре тураһында ижади эш эшләргә Тыуған төбәктәрҙәге билдәле дин эшмәкәрҙәре

			Л.Якшыбаеваның дин әһелдәре тураһындағы китаптары			һақында язырға
10	Традицион булмаған дини ағымдар һәм секталар эшмәкәрлеге	1	Атеистик караштар, дини ойошма буларак хәуефле секталар эшмәкәрлеге тураһында мәғлүмәттәр	13-18/11		Дини баһымға каршы тороу йәки секталарзан һаклануы саралары тураһында проект төзөргә
Башкортостанда рухи мәзәниәт сығанактары (16с.)						
11	Быуындан быуынға рухи мәзәниәт еткереүсе халык оҫталары.	1	Сәсәнлек традицияһы тураһында М.Буранғоловтың “Сәсән аманаты” китабы	20-25/11		“Кем ул сәсән?” темаһына ижади эш эшләргә
12	Курайсылар, йыраусылар	1	Йырсылар, кобайырсылар, курайсылар, музыканттар. Абдулла Солтанов, Мөхәмәтйән Казакбаев, Розалия Солтангәрәева, Асия Ғәйнуллина, Иншар Солтанбаев, Йомабай Иҫәнбаев, Кәрим Дияров һәм башкалар эшмәкәрлеге	27/11-2/12		Халык оҫталары тураһында сығыш әзерләргә
13	XX быуат башында Башкортостан.	1	Столыпиндың аграр реформаһы. I Бөтә донья һуғышы йылдары. Февраль һәм Октябрь революцияһы. Совет власы урынлаштырыу. Граждандар һуғышы. Милли дәүләт корошо.	4-9/12		Проект эше төзөргә
14	Башкортостанда профессиональ музыка сәнғәте үсеше.	1	Тәүге композиторзар һәм йырсылар.	11-16/12		Ғәзиз Әлмөхәмәтов тураһында ижади портрет эшләргә
15 16	Башкортостанда опера сәнғәтенең тыууы һәм үсеше.	2	Башкортостанда беренсе дирижер. Опера сәхнәһе оҫталары. Мәскәү консерваторияһында	18-23/12 25-28/12		Тәүге дирижер Ғ.Моталов тураһында язып килергә Опера йырсылары

			башкорт бүлеге.			хакында ижади эш эшлэргә
17 18	Башкорт балет сәнғәтенә нигез һалыусылар	2	Башкорт балет сәнғәтенә нигез һалыусы оҫталар. Ленинград хореография училищеһында башкорт студияһы	9-13/01 15-20/01		Р.Нуриев тураһында проект эше Балет бейеүсене хакында сығыш әзерләргә
19 20	Профессиональ театр тарихы	2	Профессиональ театрҙар тураһында	22-27/01 29/01-3/02		“Яраткан театрым” проект эше “Миңә окшаған драма театры артисы” темаһы буйынса ижади эш
21	Башкорт дәүләт филармонияһы	1	Кумыз сәнғәтен профессиональ кимәлгә күтәреүсә Роберт Заһретдинов.	5-10/02		Роберт Заһретдинов тураһында язырға
22	Башкорт эстрадаһы	1	Тәүге эстрада йырсылары. Фольклор ансамблдәре. Һүз оҫталары.	12-17/02		Ф. Кудашева тураһында язырға
23	Профессиональ курайсылар.	1	Курай – Башкортостан символы. Курайҙы бөтә донъяға танытыусылар.	19-24/02		“Яраткан курайсым” темаһы буйынса ижади эш эшлэргә
24	Фәйзи Ғәскәров исемендәге Башкорт дәүләт академия халыҡ бейеүзәре ансамбле.	1	Фәйзи Ғәскәров тураһында мәғлүмәттәр.	26/02-2/03		Фәйзи Ғәскәров тураһында ижади эш.
25	Милли симфоник оркестр.	1	Орган һәм Башкортостанда тәүге органы.	4-9/03		Милли уйын коралдары тураһында ижади эш
26	Контроль эш. Руһи донъя киммәттәре	1		11-16/03		Үтелгәндәрҙе кабатларға

Башкортостан Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында (8)					
27	Илде һаклап яуға күтәрелгән яу батырлары.	1	Тыл батырлары. Башкортостанда йәшәгән башка милләт вәкилдәренең яуза катнашыуы, батырлыктары.	18-22/03	“Минең ғаиләм Бөйөк Ватан һуғышында” темаһы буйынса ижади эш
28 29 30	Башкорт атлы дивизияһы.	3	М.Шайморатов генерал. Таһир Күсимов, Ш. Мөхәмәтйәнов һәм башка батырлар. Башкорт атлы дивизияһы. Улардың исемдәрен мәнғеләштерәү. Советтар Союзы Геройы исеменә лайыҡ булыусылар.	1-6/04 8-13/04 15-20/04	“М.Шайморатов – милли герой” темаһына проект эше. Башкорт атлы дивизияһы тураһында әзәби әсәрҙәр Муса Гәрәев тураһында ижади эш
31 32	Бөйөк Ватан һуғышында катнашкан шағирҙар һәм язуусылар	2	“Башкорт әзәбиәте тарихы” күп томлығы Башкортостан язуусылары энциклопедияһы.	22-27/04 29/04-4/05	М.Харис, М.Хәй, А. Карнай тураһында ижади эш БВҺ тураһында башкорт язуусылары әсәрҙәренә байкау яһарға
33	Һуғыштан һуңғы йылдарҙа ижтимағи-сәйәси, мәҙәни тормош.	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы	6-11/05	Һуңғы йылдарҙа үткәрелгән мәҙәни байрамдар тураһында язырға
34	Үтелгәндәрҙе кабатлау. Башкортостандың рухи һәм матди мәҙәниәте	1		13-24/05	Тыуған яҡ легендаларын язып килергә

9 класс

№	Бүлек атамаһы, дәрес темаһы Тема	Сә ғәт һа ны	Укыусылардың эшмәкәрлек төрҙәре	Үткәрелә ү вакыты планл	Үткәреләү вакыты факт	Өй эше
---	-------------------------------------	-----------------------	---------------------------------	----------------------------------	-----------------------------	--------

Башкортостан мәзәниәтенең рухи киммәттәрен һаклау (5)

1	Рухи мәзәниәт һәм рухи киммәттәр.	1	Республиканың мәзәни тормошо, үткәрелгән төп саралар. Шуларзың кайһыһы миңә нығырак окшай?	1-2 /09		“Мәзәниәтле кеше ниндәй була ул?” мини-инша язырға
2	Милләт тураһында төшөнсә.	1	Ни өсөн донъяла төрлө милләттәр йәшәй? Нимә ул милли үзенсәлек? Этногенез теорияһы тураһында	4-9/09		“Бөгөнгө заман башкорто” темаһына фекер алышырға әзерләнергә
3	Рухи мәзәниәтте һаклауза милли сәнғәттең өлөшө.	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы	18-23/09		Милли кино тураһында мәғлүмәттәр тупларға
4 5	Рухи киммәттәрҙе милли кино сәнғәте аша танытыу	2	Интернет ресурстар	25-30/09 2-7/10		“Өгәр мин режиссер булһам...” ижади проект Мини-фильм төшөрөргә
Рухи-әхлаки киммәттәр сағылышы буларак заман сәнғәте (11 с.)						
6 7 8	Ғыңлы сәнғәт	3	“Башкортостан рәссамдары” китабы, “Тамаша”, “Ватандаш” журналдары	9-14/10 16-21/10 23-27/10		Рәссамдарға ижади портрет төзөргә “Мине тетрәндергән картина” инша-уйланыу язырға Ә.Лотфуллин йәки К.Дәүләткилдиев ижады

						буйынса проект эше
9 10	Скульптура	2	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы	7-11/10 13-18/11		Т.Нечаева йәки С. Тавасиев ижадына һүрәтләмә төзөргә Өфө калаһы скульптуралары маршруты төзөргә
11 12	Архитектура	2	Б Кәлимуллин “Каруанһарай” китабы “Башкортостан” кыскаса энциклопедия	20-25/11 27/11-2/12		Каруанһарай тураһында проект эше “Өфөнөң заманса йөзө” бизнес-проект төзөргә
13	Музейзар	1	“Башкортостан” кыскаса энциклопедияһы	4/12-9/12		Башкортостан музейзари тураһында ижади эш
14	С.Юлаев премияһы лауреаттары	1	С.Юлаев энциклопедияһы	11-16/12		Премия лауреаттарының ижади портреттары
15	С.Юлаев образы һынлы сәнғәттә һәм музыкала	1	С.Юлаев энциклопедияһы	18-23/12		С.Юлаев образын сағылдырған эсәрзәргә һүрәтләмә эшләргә
16	Контроль эш. Башкортостанда рухи киммәттәр	1		25-28/12		Үтелгәндәрзе кабатларға

Рухи-әхлаки нигеҙҙәр (17)					
17	Башкорттарҙа күҙәтеүсәнлек һәм ғилем	1	Шифалы үсемлектәр тураһында мәғлүмәт Башкортостандың кызыл китабы	9-13/01	Башкорттарҙың дауалау үзенсәлектәре тураһында язырға
18	“Урал батыр” эпосы – тәрбиә канундары тупланмаһы.	1	“Урал батыр” эпосының тарихи әһәмиәте	15-20/01	“Урал батыр” эпосында ғилем тураһында язырға
19	Боронғо башкорттарҙа корал яһау	1	Я.Хамматов “Төньяҡ амурҙары” китабы	22-27/01	Д.Буракаевтың мәкәләһе буйынса ижади эш
20	Башкортостан ғалимдары һәм укыу йорттары	1	Интернет ресурстар	29/01-3/02	Башкортостандың юғары укыу йорттары тураһында презентация эшләргә
21	Укымышлылыҡ һәм зыялылыҡ	1	Ижади портреттар	5-10/02	“Мин һайлаған һөнәр” темаһына ижади эш
22 23	Башкортостан матбуғаты	2	Башкортостан матбуғаты	12-17/02 19-24/02	Гәзит-журналдарға күҙәтеү эшләргә Матбуғат тарихы буйынса проект эше
24	Интернет һәм кешенең рухи донъяһы	1	Интернет ресурстар	26/02-2/03	Интернеттың ыңғай һәм кире яктары

						тураһында эңгәмә төзөргә
25	Башкортостандың бөгөнгө йәшәйеше	1	Интернет һәм дөйөм мәғлүмәт саралары нигезендә күзәтеү эшләрگә	4-9/03		“Республика бренды” темаһына проект эше
26	Сит илдәрзә һәм өлкәләрзә йәшәүсе милләттәштәрәбез	1	Сит илдәрзә һәм республикала йәшәүсе милләттәштәр тураһында эңгәмә З.Вәлиди, Ғ.Таған, А.Инан тормоштары һәм ғилми эшмәкәрлектәре	11-16/03		Сит илдә йәшәүсе башкорттар тураһында презентация эшләргә
27	Башкортостан – күп милләтле республика	1	Халыктар дуслығы тураһында эңгәмә. Халыктар дуслығына бағышланған осрашыулар, саралар узғарыу.	18-22/03		Башкортостанда йәшәүсе башка милләттәр тураһында һүрәтләмә төзөргә
28	Башкортостан халыктарының бер-береһенә мазәни йоғонтоһо	1	“Милләт-ара татыулықты нығытыу. Без дуслыҡ менән көслә” тигән проект әзерләү, конкурстарза катнашыу.	1-6/04		Республика халқының мазәни бәйләнеше тураһында презентация эшләргә
29	Этикет һәм эшлекле аралашыу	1	З.Рәхмәтуллина “Этикет кағизәләре”	8-13/04		Этикет кағизәләрен кулланып ситуатив диалог әзерләргә
30	Толерантлық	1	Полимәзәни донъя нимә ул?	15-20/04		Бөгөнгө шарттарза этноүзенсәлектә һаҡлау тураһында фекерләмә язырға

31	Илһөйәрлек тойғоһо	1	Бөгөнгө көндә республиканың үсешенә йоғонто яһаған шәхестәр тураһында сығыштар	22-27/04		“Билдәле башкорт” темаһына ижади эш
32	Башкортостандың Рәсәй кимәлендәге урыны	1	Башкортостан флагы, гимны, гербы тураһында мәғлүмәттәр А. Иванов “Хребет России” документаль фильмы	29/04 - 4/05		“Ил яҙмышында минең урыным” киләсәккә сәйәхәт формаһында ижади проект
33	Үтелгәндәрҙе кабатлау	1		6-24/05		Тыуған яктың топонимик легендаларын язып алырға